

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია
ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

საერთაშორისო
ქართველოლოგიური კონგრესი

„თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
100 წელი“

მ ა ს ა ლ ე ბ ი

II

თბილისი
2018

**The Georgian National Academy of Sciences
Iv. Javakishvili Tbilisi State University**

**INTERNATIONAL KARTVELOLOGICAL
CONGRESS**

“100 Years of Tbilisi State University”

II

A b s t r a c t s

**Tbilisi
2018**

საორგანიზაციო კომიტეტი

თ ა ვ მ ჯ დ ო მ ა რ ე

რ. მეტრეველი - აკადემიკოსი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი

თ ა ნ ა თ ა ვ მ ჯ დ ო მ ა რ ე

გ. შარვაშიძე - პროფესორი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი

წ ე ვ რ ე ბ ი

მეუფე შიო (მუჯირი) – საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის მოსაყდრე

თ. გამყრელიძე – აკადემიკოსი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის საპატიო პრეზიდენტი

ზ. აბაშიძე – პროფესორი, კ. კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის დირექტორი

ზ. ალექსიძე – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი

ა. არაბული – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი

გ. არახამია – პროფესორი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სამეცნიერო-საორგანიზაციო განყოფილების უფროსი

თ. ბელაშვილი – პროფესორი, გ. ჩუბინაშვილის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული ცენტრის დირექტორი

ნ. გაფრინდაშვილი - პროფესორი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის დეკანი

მ. დიდებულიძე – პროფესორი, გ. ჩუბინაშვილის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის ეროვნული ცენტრი

- ს. ვარდოსანიძე – პროფესორი, საქართველოს საპატრიარქოს ანდრია პირველწოდებულის სახელობის უნივერსიტეტის რექტორი
- პროტოპრესვიტერი გ. ზვიადაძე – თბილისის სასულიერო აკადემიის რექტორი
- გ. ლორთქიფანიძე – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი
- დ. ლორთქიფანიძე – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, საქართველოს ეროვნული მუზეუმის გენერალური დირექტორი
- ლ. მელიქიშვილი – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი
- დ. მუსხელიშვილი – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი
- ი. რატიანი – პროფესორი, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორი
- მ. შანიძე – აკადემიკოსი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი
- ნ. ხაზარაძე – აკადემიკოსი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
- ე. ხინთიბიძე – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი
- ო. ჯაფარიძე – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი

Organizing Committee

Chairman

R. Metreveli – Academician, Vice-President of the Georgian National Academy of Sciences

Co-Chairman

G. Sharvashidze - Professor, rector of the Iv.Javakhishvili Tbilisi State University

Members

Metropolitan **Shio (Mujiri)**, Georgian Patriarch's locum tenens

T. Gamkrelidze – Academician, Honorary President of the Georgian National Academy of Sciences

Z. Abashidze – Professor, director of the K. Kekelidze Georgian National Centre of Manuscripts

Z. Aleksidze – Academician of the Georgian National Academy of Sciences

A. Arabuli – Academician of the Georgian National Academy of Sciences

G. Arakhamia – Professor, head of the Scientific-Organizational Division of the Georgian National Academy of Sciences

T. Belashvili – Professor, director of the G.Chubinashvili National Center for Georgian Art History and Heritage Preservation

N. Gaprindashvili – Professor, Dean of the Faculty of Humanities of the Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

M. Didebulidze – Professor, Director of the G. Chubinashvili Research Centre for Georgian Art History and Heritage Preservation

S. Vardosanidze – Professor, Rector of the Saint Andrew the First-Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia

Protopresbyter **G. Zviadadze** – Rector of the Tbilisi Theological Academy

G. Lortkipanidze – Corresponding Member of the Georgian National Academy of Sciences

D. Lortkipanidze – Corresponding Member of the Georgian National Academy of Sciences, Director General of the Georgian National Museum

- L. Melikishvili** – Corresponding Member of the Georgian National Academy of Sciences
- D. Muskhelishvili** – Academician of the Georgian National Academy of Sciences
- I. Ratiani** – Professor, Director of the Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature
- M. Shanidze** – Academician, Professor at the Iv. Javakhishvili Tbilisi State University
- N. Khazaradze** – Academician, Professor at the Georgian Technical University
- E. Khintibidze** – Academician of the Georgian National Academy of Sciences
- O. Japaridze** – Academician of Georgian National Academy of Sciences

ჩვენი მიზანია სინამდვილის დოკუმენტურად ასახვის პრინციპზე დაფუძნებული ძველი ქართული პროზის ესთეტიკური თავისებურებების წარმოჩენა და იმ განსხვავებაზე ყურადღების გამახვილება, რაც ამგვარ თხზულებებსა და ბელეტრისტიკას შორის ამ კუთხით შეინიშნება.

განხილული გვაქვს პასაჟები, რომლებშიც მოვლენისადმი მთხრობელის ემოციური დამოკიდებულება (მოწონება, აღტაცება, მოწიწება, კრიტიკა, დაცინვა...) სათანადოდ აისახება თხრობის სტილისტიკაში; ვაანალიზებთ იმ ხერხებს (ტროპული მეტყველება, ირონია, ქვეტექსტი, სიტყვის თამაში...), რომელთა გამოყენებითაც ხდება მთხრობელის ემოციის მიტანა მკითხველამდე, რაც მწერლური ოსტატობის საკითხებს უკავშირდება და დიდად განაპირობებს მთელი ტექსტის ესთეტიკურ ღირებულებას.

ალესანდრო მარია ბრუნო

(იტალია, ვენეცია)

„ესთერის წიგნის“ ძველი ქართული ტრადიცია და მისი ღირებულება ბიბლიის ტექსტუალური კრიტიკის თვალსაზრისით

ესთერის ბიბლიურმა წიგნმა ჩვენამდე ბერძნულ ენაზე ორი განსხვავებული ტიპის ტექსტით მოაღწია: პირველი ცნობილია, როგორც სეპტუაგინტას ვერსია (LXX-ესთ), ხოლო მეორე - როგორც ალფატექსტი (AT-ესთ). მკვლევრებს შორის არ არსებობს კონსენსუსი იმის შესახებ, თუ რომელია ამ ორი ბერძნული რედაქციიდან უფრო ძველი.

ბოლოდროინდელმა კვლევებმა ეჭვქვეშ დააყენა ფართოდ გავრცელებული წარმოდგენა იმის შესახებ, რომ LXX-ესთ წარმოადგენს შედარებით ძველ ტექსტს და რომ AT-ესთ მისი შემდგომი გადამუშავებული ვერსიაა. ორივე ბერძნული რედაქცია მოიცავს ექვს დამატებით მონაკვეთს, რომლებიც ცნობილია, როგორც „A-B-C-D-E-F განვრცობანი“ და რომლებიც არ იძებნება ებრაულ წყაროებში (ისინი თითქმის იდენტურნი არიან ორივე ტიპის ტექსტში). AT-ესთ შემორჩა მხოლოდ ოთხ წყაროში, ხოლო LXX-ესთ შემორჩენილია დიდი ხელნაწერი წყაროს სახით. სინოპტიკური გამოცემა, რომელიც მთლიანად ეყრდნობა ბერძნულ მტკიცებულებას გამოქვეყნდა 1966 წელს რ. ჰანჰარტის მიერ გოტინგენის კრებულში „*Septuaginta: Vetus Testamentum Graecum*“. კრიტიკული აპარატი მოიცავს ყველა არსებული ქრისტიანული თარგმანის შეჯერებას ქართული და ძველი სლავური საეკლესიო ვერსიების გამოკლებით.

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია ესთერის ძველი ქართული ტრადიცია და მისი კავშირი ბერძნული და ებრაული ბიბლიების ტექსტუალურ ისტორიასთან. ეს კორპუსი მნიშვნელოვანია, რადგან წარმოადგენს

ერთადერთ აღმოსავლურ ტრადიციას, რომელმაც AT-ესთ-ის სრული თარგმანი შემოინახა და რომელიც აღმოჩენილია 978 წლით დათარიღებულ „ოშკის ბიბლიაში“ (ათონის მთა, ივერიის მონასტერი). ამ გადამწყვეტმა ასპექტმა, როგორც იქნა, მიიქცია საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოების ყურადღება კრებულში „ბიბლიის ტექსტუალური ისტორია“ (www.brill.com/view/serial/THB). დანარჩენი ქართული წყაროები იმეორებენ LXX-ესთ-ს და შედგებიან მეთხუთმეტე - მეთვრამეტე საუკუნის პირველი ნახევრის ოთხი ძველი ხელნაწერისგან. სინოპტიკური გამოცემა, რომელიც ეყრდნობა ყველა შესაძლო ხელნაწერ წყაროს, თბილისში, ბოლო ხანებში „ხენაწერთა ეროვნული ცენტრის“ მიერ გამოქვეყნდა. AT-ესთ-ის ძველი ქართული ვერსია ჯერ არ გამხდარა დეტალური შედარებითი ანალიზის ობიექტი მის ბერძნულ ორიგინალთან. ამ თვალსაზრისით, ავტორი გვთავაზობს რამდენიმე წინასწარ მომზადებულ შენიშვნას, რომლებიც ხაზს უსვამენ ქართული AT-ესთ-ის ფასეულობას ბიბლიის ტექსტუალური კრიტიკისათვის.

ელდარ ბუბულაშვილი

(საქართველო, თბილისი)

საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა და რუსეთის ეკლესია

1917 წლის 25 (12) მარტს საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური ნაბიჯი იყო, რომლის მიმართ რუსეთის სინოდმა მკვეთრი უარყოფითი პოზიცია გამოხატა. სინოდი ქართველ სამღვდელოებას ბრალს სდებდა საქართველოში მცხოვრებ არაქართველთა რელიგიური უფლებების დარღვევაში. ნაეგზარქოსალი პლატონი და თბილისის რუსული სამრევლოები არ ცნობდნენ ავტოკეფალიის აღდგენას. მათი მოთხოვნით, 1917 წლის 11 ივლისს რუსეთის დროებითმა მთავრობამ ამიერკავკასიაში რუსული სამრევლოების მმართველობის დროებითი წესები დაამტკიცა, რომლის მიხედვით არაქართველი და რუსი სამრევლოები ახლად შექმნილ კავკასიის ეგზარქოს დაექვემდებარებოდა. იმავე წლის 27 მარტს დროებითმა მთავრობამ აღიარა საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა, მაგრამ არა ტერიტორიული, არამედ ეროვნული ნიშნით, რაც იმას ნიშნავდა, რომ საქართველოს ეკლესიის იურისდიქციაში შევიდოდნენ მხოლოდ ქართველები, ხოლო აქ მცხოვრები რუსები და სხვა ეროვნებები სურვილისამებრ კავკასიის ეგზარქოსის შემადგენლობაში დარჩებოდნენ. აღნიშნული გადაწყვეტილება საეკლესიო სამართლის უხეშ დარღვევას წარმოადგენს და იგი ფილექტიზმის სახელით არის ცნობილი. ამ პრინციპით, 1917 წლის 25 ივლისს რუსეთის დროებითმა მთავრობამ დაამტკიცა რუსეთის

Alessandro Maria Bruni

(Italy, Venice)

**The Old Georgian tradition of the book of Esther
and its value for the textual criticism of the Bible**

The biblical book of Esther has come down to us in Greek in two different text-types: the first is known as the Septuagint version (= LXX-Esth), while the second as the Alphatext (AT-Esth). There is no consensus among scholars about which of the two Greek redactions is the older. Recent studies have challenged the widespread belief that LXX-Esth is the earliest text-type and that AT-Esth is a subsequent revision of it. Both Greek redactions preserve six additional sections, known as “expansions A-B-C-D-E-F”, which are not to be found in Hebrew sources (they are almost identical in the two text-types). The AT-Esth survives in four testimonies only, while the LXX-Esth has a large manuscript attestation. A synoptic edition based on the whole Greek evidence has been published by R. Hanhart in 1966 in the Göttingen series “Septuaginta:Vetus Testamentum Graecum”. The critical apparatus includes collation with all existing Christian translations with the exception of the Georgian and the Old Church Slavonic versions.

The present paper discusses the Old Georgian tradition of Esther and its relevance for the textual history of the Greek and Hebrew Scriptures. The importance of this corpus consists in being the sole Eastern tradition to preserve a complete translation of the AT-Esth, which is to be found in the “Oshki Bible” dating from the year 978 (Mount Athos, Iviron Monastery). This crucial aspect has finally been brought to the attention of the international scientific community in the series “Textual History of the Bible” (www.brill.com/view/serial/THB). The rest of the Georgian tradition replicates the LXX-Esth and consists of four codices of the fifteenth-early eighteen centuries. A synoptic edition based on all available manuscript evidence has been recently published by the National Centre of Manuscripts in Tbilisi. The Old Georgian version of the AT-Esth has not yet been the subject of a detailed comparative analysis with its Greek original. In this regard, the author offers some preliminary remarks highlighting the value of the Georgian AT-Esth for the textual criticism of the Bible.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

მაკა ალბოგაჩიევა. საქართველოს როლი ინგუშების გაქრისტიანებაში	7
ისა ალმაზოვი. კავკასიის ადგილობრივ მკვიდრთა საცხენოსნო დივიზიის ქართველი დიდგვაროვნები, 1914-1917 წწ.....	9
ნუგზარ ანთელავა. ქართულ-სომხური დემონოლოგიური პარალელები. ხვლიკი ქართულ და სომხურ რწმენა-წარმოდგენებში	11
ავთანდილ არაბული. ახალი ძველ ქართულში (სისტემურ ცვლილებათა ასიმეტრიული ბუნებისათვის).....	12
გონელი არახამია. ახალი „ქართლის ცხოვრების“ რუმინანცევისეული ნუსხის შესწავლისათვის	13
თეიმურაზ ახალმოსულიშვილი. სამხედრო-სამრეწველო ბაზის შექმნა საქართველოში მეორე მსოფლიო ომის (1939-1945) წლებში	15
ზურაბ ბარათაშვილი. ინვერსიულ ზმნებთან დაკავშირებული სინტაქსური ფუნქციები ქართულში.....	17
მიხეილ ბახტაძე. ეროვნებათაშორისი სამხედრო საბჭო (1917 წლის დეკემბერი-1918 წლის თებერვალი)	19
ნაირა ბეჰიევი. საოჯახო ლექსიკის თავისებურებანი მთისძირელთა მეტყველების საფუძველზე.....	21
ლევან ბრეგაძე. ძველი ქართული ნონფიქშენის ესთეტიკასათვის.....	21
ალესანდრო მარია ბრუნი. „ესთერის წიგნის“ ძველი ქართული ტრადიცია და მისი ღირებულება ბიბლიის ტექსტუალური კრიტიკის თვალსაზრისით	22
ელდარ ბუბულაშვილი. საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა და რუსეთის ეკლესია	23
გვანცა ბურდული. საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესია 1918-1921 წლებში	25
ჯულიეტა გაბოძე. ექვთიმე თაყაიშვილის უცნობი ჩანაწერი (ქართული კულტურული მემკვიდრეობის მოძრავი ძეგლი – სანატორიუმ „პატარა ცემის“ ჩანაწერების ალბომი).....	26
ნანა გაფრინდაშვილი. იმაგოლოგიური კვლევების მნიშვნელობა პოსტკოლონიური ქართული ლიტერატურათმცოდნეობის განვითარებაში.....	28

შახრუდინ გაფუროვი, ლეონიდ გარსაევი, ალექსანდრე ბუგაევი. ნახურ-ქართული ურთიერთობის ფურცლები	29
ქეთევან გიგაშვილი, გიორგი გოცირიძე, მზია გიგაშვილი. გრიგოლ ორბელიანის ეპისტოლური მემკვიდრეობის ღირებულება ისტორიულ კონტექსტში.....	33
ბრაიან გილმორი. ტიგელის ფოლადი კავკასიაში: დარიალის ხმლის საკითხი	35
გიორგი გოგოლაშვილი. არაგრამატიკული დანიშნულების მორფოლოგიური ელემენტები ქართულში 2. ხ-, ჰ- და ს- პრეფიქსებისათვის.....	36
ვახტანგ გოილაძე. 482-484 წლების ანტიირანული აჯანყება ქართლში – ამბაზუკის ჰუნები.....	37
ნანა გონჯილაშვილი. „წმინდა ნინოს ცხოვრებაში“ დაცული დიდად საყურადღებო პასაჟების შესახებ	38
ზაურ გუმაშვილი. პანკისი - მითი, რეალობა და სინამდვილე.....	39
ვახტანგ გურული. ორი დამოუკიდებლობა (1918 წლის 26 მაისი და 1991 წლის 31 მარტი): ისტორია და მემკვიდრეობითობა.....	40
ალექსანდრე დაუშვილი. ქართველი ერის კონსოლიდაციის თავისებურებები და საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II	42
ნინო დობორჯგინიძე. ქართული ენა ციფრულ ეპოქაში.....	43
თეიმურაზ დოიაშვილი. „ირმიგალი“ – გალაკტიონ ტაბიძის ენიგმატური ლექსემა	45
თამარ დრაგაძე. კაპიტალისტი ეთნოგრაფი საბჭოთა საქართველოში.....	46
რეუვენ ენოხი (რუბენ ენუქაშვილი). „ვეფხისტყაოსნიდან“ წმინდა წიგნების ქართველ ებრაელთა მიერ შესრულებულ თარგმანებამდე - ენობრივი პარალელები.....	48
შოთა ვადაჭკორია. „სამხრეთ ოსეთის“ საბჭოური ავტონომიის საზღვრების გადასინჯვის მცდელობა 1922- 1925 წლებში (ახალი საარქივო მასალების მიხედვით).....	50
კარინა ვამლინგი. შვედური პუბლიკაცია 1920 წელს საქართველოში მოგზაურობის შესახებ	51
სერგო ვარდოსანიძე. ივანე ჯავახიშვილი - ორი გზა ქართულ საისტორიო მეცნიერებაში.....	52

ნათელა ვაჩნაძე, ელენე გიუნაშვილი. «...დაეპყრა ქართლი მეფესა სპარსთასა და იგინი ჯელმწიფე იყვნეს ჩუენსა ამას სოფელსა...» (VI ს.)	53
პროტოპრესვიტერი გიორგი ზვიადაძე. წმინდა სვიმეონ ახალი ღვთისმეტყველი ძველ ქართულ საეკლესიო მწერლობაში და მისი თხზულება "სინანულისა მიმართ"	55
ხათუნა თოდაძე. ქართული სამონასტრო ცხოვრების სათავეებთან.....	57
დალი კანდელაკი. რუსი სამხედროების წერილები საქართველოდან	58
ლია კარიჭაშვილი. რუსთველური მიჯნურობის პარადიგმა ილია ჭავჭავაძის „ოთარაანთ ქვრივში“	59
ირმა კეცხოველი. მე-19 საუკუნის განმანათლებელი ქართველი თავადაზნაურობა.....	61
მაია კიკვაძე. ტაოური ქართულის ზოგიერთი თავისებურება.....	62
რუსუდან ლაბაძე. აღმოსავლურ-ქრისტიანული ესქატოლოგიური მოდელი: სიკვდილისშემდგომი სამსჯავრო - სამოთხე - ჯოჯოხეთი ბიზანტიური ტექსტების მიხედვით.....	64
კონსტანტინე ლერნერი. ფსალმუნი 120(119), 5 და მისი მნიშვნელობა პროტო-ქართველურ ტომთა ისტორიისათვის	65
თამარ ლომთაძე. ურთიერთგამიჯვნის საშუალებისათვის გამოყენებული რამდენიმე ფორმის შესახებ ქართველ ებრაელებთან	68
გურამ ლორთქიფანიძე. «Planta pedis» რომაული დამლის იმიტაცია კოლხური დოქის ყურზე, ს. დაფნარიდან	69
ჰიროტაკე მადეა, ოქროპირ ჯიქური. ათონის მთაზე ახლადმიკვლელული აშოთან II ბაგრატიონის დაკვეთით გადაწერილი ბერძნული ოთხთავი.....	71
ტამარა მაზაევა. შუასაუკუნოვანი ქვის კოშკები ჩეჩნეთში. არქიტექტურული ფორმების იდენტიფიკაციისათვის.....	73
ელგუჯა მაკარაძე. ფოლკლორი ბილინგვურ გარემოში.....	74
პარმენ მარგველაშვილი. ვეფხისტყაოსნის ვახტანგისეული რედაქციის მნიშვნელობისათვის.....	74
ელენე მაჭავარიანი. ქართული ორნამენტული დამწერლობა.....	76
ლია მელიქიშვილი. ტრადიცია – მოდერნიზმის ოპოზიცია.....	77

ინესა მერაბიშვილი. ქართული პოეზიის უცხოური თარგმანების ანალიზი (რუსთაველიდან გალაკტიონამდე)	78
დავით მერკვილაძე. გეორგიევსკის ტრაქტატის შედეგები ქართლ-კახეთის სამეფოსათვის (1783-1787 წლები).....	79
საბა მეტრეველი. ივირონის ტიპიკონი - გზა ხსნისა	81
ნინო მინდაძე. ხალხური რელიგიური სისტემა და ზნეობის ტრადიციული ნორმები (საქართველოს მთიელთა ეთნოგრაფიული მონაცემების მიხედვით)	83
მანანა მიქაძე. სოფლის დარგობრივი ლექსიკა ოტია იოსელიანის პროზაში	84
ვალერი მოდებაძე. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ბრძოლა არსებობისათვის და ჩრდილოელ მეზობელთან დაპირისპირება (1918 -1921)	85
დავით მუსხელიშვილი. ქართველი ერისა და სახელმწიფო ტერიტორიის ჩამოყალიბების პრობლემისათვის	87
მარიკა შშვილდაძე. მხედრის იკონოგრაფიული გამოსახულებები საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილ გლიპტიკის ნიმუშებზე	88
მანფრედ ნავროთი. 3D ლაზერული სკანირება დმანისში და ახალი მონაცემები ვანის არქეოლოგიური ადგილების შესახებ.....	90
ირინა ნაცვლიშვილი. ინტერტექსტუალობის მსოფლხედველობრივი საფუძვლები ქართულ მატრიანებში.....	92
ავთანდილ ნიკოლეიშვილი. ოსმალეთში მცხოვრებ ქართველებთან აკაკი წერეთლის ურთიერთობის ისტორიიდან	95
მაია წინიძე. ქართული ასომთავრულის უნიკალური პრინციპი.....	97
გიორგი ოთხმეზური. ქართული სახელმწიფოებრიობის ისტორია	98
ნინო პოპიაშვილი. პოეზია და მინიმალიზმი.....	99
ალექსანდრე სამინსკი. 1070 წლის კონსტანტინეპოლის ქართული ხელნაწერის მოჭედილობა	100
ჯაბა სამუშია. ტაო-კლარჯეთის ციხე-სიმაგრეები	103
რუსუდან საღინაძე. გადაბგერების შედეგად მიღებული ასონანსური სიტყვა-ფორმები ქართულში.....	104
ლიუბოვ სოლოვიოვა. XIX საუკუნის საარქივო მასალები, როგორც საქართველოს ეთნოგრაფიის წყარო.....	105

პიტერ სკინნერი. მოწოდება ქართულ-ინგლისური თარგმანების გაფართოების შესახებ და პუბლიკაციებთან დაკავშირებული ინიციატივები	109
ნესტან სულავა. ვარდისა და მზის მეტაფორული ხატ-სახეების ტრანსფორმაცია, როგორც "ვეფხისტყაოსნის" კომპოზიციის ერთ-ერთი საფუძველი	111
მზია სურგულაძე. ტაო-კლარჯეთის კულტურული ტენდენციები და ბიზანტიური სამყარო	112
ქეთევან ტომარაძე. კატი დადეშქელიანის მემუარებსა და მისი სუბვერსიების შესახებ	113
ნათელა ფარტენაძე. ზმნისწინისა და ზმნის ფუძის ურთიერთშეხამების საკითხი მარადიდულ კლარჯულში.....	116
მამია ფაღავა. ძველი წარმოების გეოგრაფიულ სახელთა ერთი ჯგუფი ტაოდან.....	118
კონსტანტინე ფიცხელაური. კავკასიაში სახელმწიფოებრივი სისტემის ჩამოყალიბების კვლევის პერსპექტივა	119
კონსტანტინე ფხაკაძე, მერაბ ჩიქვინიძე, გიორგი ჩიჩუა, დავით კურცხალია, შალვა მალიძე. ევროკავშირში ტექნოლოგიურად სრულად უზრუნველყოფილი ქართული და აფხაზური ენებით - ქართული უნივერსალური ჭკვიანი კორპუსი.....	120
თეა ქართველიშვილი. სასისხლო პრივილეგიების პოლიტიკური არსი იმერთა მეფე ბაგრატ III-ის ზეობისას	121
გიორგი ყიფიანი. ნადიმის ფსიქო-კულტურული პატერნები კავკასიაში და ქართული სუფრის ფესვების შესახებ დისკუსია	122
გია შერვაშიძე. ძველი ქართული ენის თესაურუსი ავტომატური ლემატიზაციითა და მართლწერის შემოწმებით	123
თინა შიოშვილი. აჭარელ მუჰაჯირთა შთამომავლების მითოპოეზია.....	124
მიხეილ შმიგელი. ჩერქეზეთი და სამხრეთ კავკასია 1812 წლის სამამულო ომის წინ და მის პერიოდში.....	124
როლფ შრადე. აღდგენითი სამუშაოები სვანეთში: ეროვნული მემკვიდრეობის გადარჩენის მოდელი	128
იზა ჩანტლაძე, რუსუდან იოსელიანი. საერთოინდოევროპული * t ^[h] aɫru („ველური ხარი“) და სვანური ტარ<ტყ-პრ <ქართული ტყ-ი-ურ- („ველური ცხოველი / წარმართული ღმერთი“) ძირების ურთიერთმიმართებისათვის.....	129

ალექსანდრე ჩერკასოვი. აფხაზეთისა და სამეგრელოს სამთავროები (1800–1860-იანი წლები): ისტორიულ-დემოგრაფიული გამოკვლევა	131
მალხაზ ჩოხარაძე. სახელმწიფო საზღვარი ჭოროხის აუზში: სოფელი მარადიდი (დასახლების სტრუქტურის ზოგიერთი საკითხი)	133
ნანა ცეცხლაძე. ინდივიდუალურ-საავტორო ფრაზეოლოგიზმები მხატვრულ დისკურსში.....	134
მერი ცინცაძე, მაია ბარამიძე. ტაოური ქართულის ლექსიკისათვის (შავშურსა და კლარჯულთან მიმართება).....	136
თამარ ციციშვილი, ირინე მოდებაძე. ქართული ლიტერატურის ისტორიის სისტემური შესწავლის პირველი მცდელობა.....	137
ნატო წულეისკირი, ირინე ჩაჩანიძე, თამარ გუჩუა. იმერეთის ენობრივი პოლიტიკა XX საუკუნის 10-იან წლებში (გაზეთ „იმერეთის“ მიხედვით)	139
ნანა ხაზარაძე. ქართველთა უძველესი ისტორიისათვის	140
ნანა ხაზარაძე, ნანა ბახსოლიანი. ჰიდრონიმი „ფაზისი“ და ევროპა-აზიის საზღვარი.....	141
ბორის ხარსიევი. კავკასიის ავტოხთონური მოსახლეობა ძველ ქრონიკებში	142
ლელა ხაჩიძე. ქართული კლასილური ჰიმნოგრაფიული მემკვიდრეობა (გიორგი მთაწმინდელის რედაქციის „მარხვანი“).....	143
ნინო ხახიაშვილი. ერთი ბიბლიური სწავლების კვალი ქართულში.....	144
მზია ხახუტაიშვილი. კოლექტიური მეხსიერების ლინგვოკულტუროლოგიური ასპექტები (კირნათ-მარადიდისა და სარფის მასალების მიხედვით).....	146
ალისა ჰარისი. რატომ უყვართ ლინგვისტებს ქართული ენა.....	147
ირადა ჰუსეინოვა. აზერბაიჯანულ-ქართული ურთიერთობები XX საუკუნის დამლევს და XXI საუკუნის დასაწყისში	149

C o n t e n t

Nugzar Antelava. Georgian-Armenian demonological parallels. Lazard in Georgian and Armenian believes.....	153
Teimuraz Akhalmosulishvili. Creation of Military and Industrial Base in Georgia during the Second World War (1939-1945).....	153
Avtandil Arabuli. The Novelty in Old Georgian (On the Asymmetric Nature of Systemic Changes)	155
Goneli Arakhamia. On the Study of the Romyantsev Manuscript of the New "Kartlis Tskhovreba"	156
Zurab Baratashvili. Syntactic Functions connected to the Inverse verbs in Georgian	157
Mikheil Bakhtadze. International Military Committee (December 1917 - February 1918)	159
Naira Bepievi. Ossetian Copyists of the Georgian Manuscripts.....	160
Levan Bregadze. On the Aesthetics of the Old Georgian Nonfiction.....	161
Alessandro Maria Bruni. The Old Georgian tradition of the book of Esther and its value for the textual criticism of the Bible.....	162
Eldar Bubulashvili. Restoration of the Georgian Church Autocephaly and the Russian Church	163
Gvantsa Burduli. Georgian Apostolic Orthodox Church in 1918-1921	165
Iza Chantladze, Rusudan Ioseliani. To the Correlation of Common Indo- European *t ^(h) a _u ru (“wild bull”) and Svan ႱႱႱႱ < ႱႱ-ႱႱ < Georgian ႱႱ-Ⴑ-ႱႱ- (“wild animal / pagan god”) Roots.....	166
Malkhaz Chokharadze. State Border in Chorokhi Basin: the Village of Maradidi (Some Issues of Settlement Structure).....	168
Alexander Daushvili. Peculiarities of Consolidation of the Georgian Nation and the Catholicos-Patriarch of Georgia, Ilia II.....	169
Nino Doborjginidze. Georgian language in the Digital Era.....	170
Teimuraz Doiashvili. Irmigal – Galaktion Tabidze’s Enigmatic Lexeme	171
Tamara Dragadze. “A Capitalist Ethnographer in Soviet Georgia”	173

Reuven Enoch (Ruben Enukashvili). From The Knight in the Panther's Skin to the Georgian Jewish translations of sacred books – linguistic parallels	175
Julieta Gabodze. Ekvtime Takaishvili's Unknown Record (A Movable Monument of Georgian Cultural Heritage – the Book of Impressions about Sanatorium "Patara Tsemi")	176
Nana Gaprindashvili. The Importance of Imagological Research in the Development of Postcolonial Georgian Literary Studies	177
Ketevan Gigashvili, George Gotsiridze, Mzia Gigashvili. The Importance of Grigol Orbeliani's Epistolary Legacy in Historical Context.....	178
Brian Gilmour. Crucible steel in the Caucasus: the case of the Dariali sword.....	180
Giorgi Gogolashvili. Non-Grammatical Morphological Elements in Georgian. 2. On the Prefixes x-, h- and s-	180
Vakhtang Goiladze. Anti-Iranian Revolt in Kartli in 482-484. Huns of Ambazuki	181
Nana Gonjilashvili. On Noteworthy Passages Preserved in the "Life of St. Nino"	182
Vakhtang Guruli. Two Independences (26 May 1918 and 31 March 1991), History and Heredity.....	183
Alice C. Harris. Why Linguists Love the Georgian Language	185
Dali Kandelaki. Letters of Russian Soldiers from Georgia.....	187
Lia Karichashvili. Paradigm of Rustaveli's Love in Ilia Chavcavadze's Otaraant Widow	188
Tea Kartvelishvili. Political Substance of Blood Privileges in the Period of Reign of Bagrat III, King of Imereti	190
Irma Ketskhoveli. Nineteenth-Century Georgian Enlightened Nobility	191
Maia Kikvadze. Some Peculiarities of Georgian Tao Dialect.....	192
Lela Khachidze. Georgian Classical Hymnographical Legacy ("Lenten Triodion" under George the Athonite's Redaction).....	193
Nino Khakhiashvili. One Biblical Teaching Trace in Georgian.....	194
Mzia Khakhutaishvili. Linguo-Cultural Aspects of Collective Memory (According to the materials of Kirnat-Maradidi and Sarpi)	195

Nana Khazaradze. On the Ancient History of the Georgians	197
Nana Khazaradze, Nana Bakhsoliani. Hydronym Phasis and the Border of Europe and Asia.....	198
Rusudan Labadze. Afterlife – Paradise - Hell in the Eastern Eschatological Model According to the Byzantine Texts	199
Constantine B. Lerner. Psalm 120 (119), 5 and its meaning for the ancient history of proto-Georgian tribes	200
Tamar Lomtadze. Some of the Linguistic Forms Used for Differentiation Purposes by Georgian Jews	202
Guram Lortkipanidze. Imitation of the Roman Mark of “Planta Pedis” on the Handle of the Colchian Jug from the village of Dapnari.....	203
Hirotake Maeda, Okropir Jikuri. The Newly Revealed Greek Four Gospels on Mount Athos, Copied on the Commission of Ashotan II Bagrationi.....	205
Elguja Makaradze. Folklore in Bilingual Environment	207
Elene Machavariani. Georgian ornamental script	207
Parmen Margvelashvili. On the Importance of the Vakhtangian Redaction of The Knight in the Panther's Skin.....	209
Tamara Mazaeva. Stone towers of medieval Chechnya. To the question of the interpretation of the architectural form.	210
Lia Melikishvili. Tradition against Modernism	210
Innes Merabishvili. Analysis of Translated Versions of Georgian Poetry (From Rustaveli to Galaktion Tabidze)	211
Davit Merkviladze. The Results of the Treaty of Georgiyevsk for the Kingdom of Kartli-Kakheti (1783-1787).....	212
Manana Mikadze. On Branch Vocabulary Denoting the Village.....	213
Nino Mindadze. Folk Religious System and Traditional Norms of Morality (according to ethnographic data of Georgian mountaineers).....	214
Valeri Modebadze. The Fight of the Democratic Republic of Georgia for survival and confrontation with the northern neighbor (1918-1921)	215
Marika Mshvildadze. Iconographic images of the rider on the glyptic specimens found on Georgia’s territory.....	216

David Muskhelishvili. On the Problem of Formation of the Georgian Nation and State Territory	216
Irina Natsvlishvili. Ideological Bases of Intertextuality in Georgian Chronicles	217
Manfred Nawroth. 3D Laser scanning in Dmanisi and Vani new data on the sites	219
Avtandil Nikoleishvili. From the History of the Relationship between Akaki Tsereteli and Ottoman Georgians.....	221
Maia Ninidze. The Unique Principle of Georgian Asomtavruli	222
Giorgi Otkhmezuri. The History of Georgian Statehood (dedicated to 100th Anniversary of the First Republic of Georgia).....	222
Mamia Paghava. One Group of Geographical Names of Old Derivation from Tao.....	224
Konstantine Pitskhelauri. Prospects for studying the formation of the state system in the Caucasus.....	225
Konstantine Pkhakadze, Merab Chikvinidze, Giorgi Chichua, David Kurtskhalia, Shalva Malidze. In the European Union with the Completely Technologically Supported Georgian and Abkhazian Languages - Georgian Smart Corpus: Aims and Results.....	226
Natela Phartenadze. The issue of interconnecting the root and prefix of a verb in the Maradidi Klarjuli	227
Nino Popiashvili. Poetry and Minimalism.....	229
Rusudan Saginadze. Assonant Word Forms Received by Mispronunciation of Sounds in Georgian	229
Jaba Samushia. Fortresses of Tao-Klarjeti.....	230
Peter F. Skinner. A Plea for Expanded English-language Translations and Publications Initiatives.....	232
Nestan Sulava. The transformation of the metaphorical iconsoftherose and the Sun, as one of the bases of the composition "Knight in the Panther Skin"	234
Mzia Surguladze. Cultural Tendencies of Tao-Klarjeti and Bizantine World	235

Rolf Schrade. Restoration in Svaneti: A model of how to save national heritage.....	236
Gia Shervashidze. Old Georgian Thesaurus with Automatic Lemmatization and Spell-Checker.....	237
Tina Shioshvili. Mythopoetry of the descendants of Adjaran Muhajirs	237
Khatuna Todadze. At the Origins of Georgian Monasticism.....	238
Ketevan Tomaradze. Memoir of Dadeshkeliani Kati and its Subversions	239
Nana Tsetskhladze. Individual-author's idioms in fictional discourse	241
Mary Tsintsadze, Maya Baramidze. For Tao Georgian Lexis (In regards to Shavshuri and Klarjuli dialects).....	242
Tamar Tsitsishvili, Irine Modebadze. The First Attempt of Systemic Study of the Georgian Literature	243
Nato Tsuleiskiri, Irine Chachanidze, Tamar Guchua. Language Policy of Imereti in the tenth of the twenties century (According to the newspaper 'Imereti').....	244
Shota Vadachkoria. An attempt to revise the borders of South Ossetia Soviet Autonomy in 1922-1925 (According to new archival materials).....	245
Karina Vamling. A Swedish travelogue from a journey to Georgia in 1920	246
Sergo Vardosanidze. Ivane Javakhishvili - Two Ways in Georgian Historical Science	247
Natela Vachnadze, Elene Giunashvili. "...The King of Persia conquered Kartli and their King ruled this here country..."	248
Protopresbyter Giorgi Zviadadze. Saint Simeon the New Theologian in Old Georgian Ecclesiastic Literature and His Work "On Compunction"	249
Албогачиева М.С.-Г. Роль Грузии в христианизации Ингушей	250
Алмазов И. Е. Грузинская родовая знать Кавказской Туземной конной дивизии, 1914-1917 гг.	253
Гапуров Ш.А., Гарсаев Л.М., Бугаев А.М. Страницы нахско-грузинских взаимоотношений	254
Гумашвили З. Панкиси - миф, правда и реальность.....	258

Гуссейнова И. Азербайджано-Грузинские отношения в конце XX — в начале XXI вв.	259
Метревели С. Иверонский типикон — путь к спасению.....	261
Саминский А.Л. Чеканный оклад грузинской константинопольской рукописи 1070 г.	264
Соловьева Л.Т. Архивные материалы XIX века как источник по этнографии Грузии	266
Черкасов А. А. Абхазское и Мингрельское княжества (1800–1860-е гг.): историко-демографическое исследование.....	268
Шмигель М. Черкесия и Южный Кавказ накануне и в период Отечественной войны 1812 г.	270
Харсиев Б. М.-Г. Автохтоны Кавказа в древних хрониках	273

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა
თბილისი – 2018
რუსთაველის გამზ. 52

Georgian National Academy Press
Tbilisi – 2018
52, Rustaveli Ave.